

РУДАКИ

Бүйи үүй
Мүлиён

*Ин китоб бо дастгирии
Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
мӯҳтарам Эмомалӣ Шарифовиҷ Раҳмонов
ба табъ расидааст.*

Муҳаррир *Юсуфҷон Аҳмадзода*
Рассом *Туренко В.*

250709

© Нашриёти "Адид", 2005.

ср^{тоз} Р-94 Рұдакӣ

Түйиң Әйдін Мұлієн

Китобхонаи
Цумхурии
Мадраса «Адиб»
12535 №

ДУШАНБЕ
«АДИБ»
2005

ХУРДТАРАКОНИ АЗИЗ!

Нашриёти «Адиб» соли чорӣ ба нашри «Дурдона» дигарбора оғоз бахшид. Агар дар хотир дошта бошед, ин силсила даҳ-дувоздаҳ сол пештар ҳамвора ба нашр мерасид. Шуморо аз намунаи навиштаҳои суханварони гузаштаву ҳозира бархурдор мекард.

Акнун мо аҳд бастем, ки ин силсилаи нахустинро аз нахустшири тоҷику форс, шоири шоирон, устоди устодон – Одамушшуаро Абуабдуллои Рӯдакӣ сар кунем. Чун диёри моро диёри шоирхез мегӯянд, аз Рӯдакӣ пештар Зардуштро нахустшири олам медонистаанд, ки бо забони қадимаи мо китоби муқаддаси «Авасто»-ро навиштааст. Аммо ба омӯзиши Зардушту «Авасто» ҳанӯз ҳам ба пуррагӣ машғул нашудаем, ки камтар медонем.

Абуабдуллои Рӯдакӣ аз бузургтарин шоирони асри X ба шумор рафта, аз худ мероси гаронбаҳое боқӣ гузоштааст. Қиссаву достон, шеъруғазал ва шоҳбайтҳои ҷовидонаву равонбахши ӯ баъд аз ҳазорсолаҳо ҳам вирди забон ҳоҳанд буд. Рӯдакиро асосгузори рубой низ мегӯянд. Мутаассифона, аз миёни рӯзгори носозгор ва ҷангу ҷидолҳои бисёр миқдори каме аз навиштаҳои ӯ ба мо мерос мондааст. Рашидии Самарқандӣ (асри XII) дар бораи ин шоир соҳибқирон чунин навиштааст:

*Гар сарӣ ёбад ба олам кас ба некӯ шоирӣ,
Рӯдакиро бар сари он шоирон зебад сарӣ.
Шеъри ӯро баршумурдам сездаҳ раҳ сад ҳазор,
Ҳам фузун ояд агар чунон, ки бояд бишмарӣ.*

Агар сездаҳ раҳу сад ҳазорро ба тариқи шумора зарб занем, шеърҳои Рӯдакӣ аз як миллиону сесад ҳазор ҳам фузунтар мебошанд. Вале ҳамин камтарин шеърҳои баландмазмуну олии устод Рӯдакӣ буданд, ки барои шоирони оянда сармашқи дафтари шоирӣ шуданд. То ҳанӯз ғоя ва қимати бадеию пандуахлоқии худро аз даст надодаанд. Шоҳбайтҳои равону сода ва ҷонбахши шоир амсоли

*Ҳеч шодӣ нест андар ин ҷаҳон,
Бартар аз дидори рӯйи дӯстон,*

қарнҳои дигар низ дилу дидай мардумро шоду мунаvvар мекунанд, ҷароғи дониш меафрӯзанд, номи шоирро зиндаву ҷовид мегардонанд.

Аз муҳаррир

ИСЛОНДАСИ НИШОТИ РЕГИ ОМУВУ

Бӯи Ҷӯи Мӯлиён¹ ояд ҳаме,
Ёди ёри мөхрубон ояд ҳаме.

Реги Омӯву дуруштӣ роҳи ӯ
Зери поям парниён ояд ҳаме.

Оби Ҷайҳун² аз нишоти рӯйи дӯст
Хинги моро то миён ояд ҳаме.

Эй Бухоро, шод бошу дер зӣ!
Мир наздат шодмон ояд ҳаме.

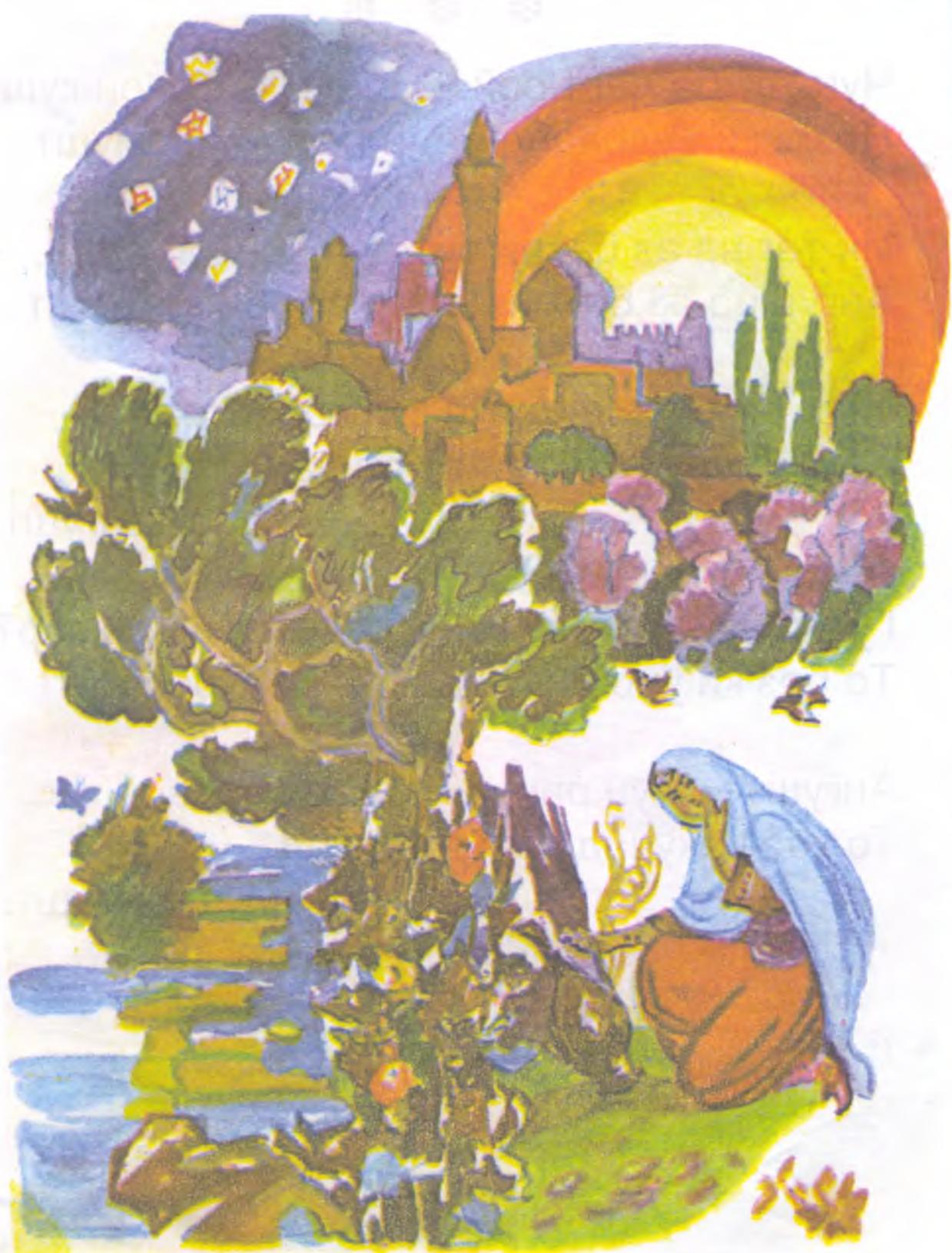
Мир моҳ асту Бухоро осмон,
Моҳ сӯйи осмон ояд ҳаме.

Мир сарв асту Бухоро бӯстон,
Савр сӯйи бӯстон ояд ҳаме...

1. *Мӯлиён* — номи ҷӯйе дар Бухорои Шариф.

2. *Ҷайҳун* — номи пешинаи Амударё.

Чун төг ба даст орӣ, мардум натавон кушт,
Наздики худованд бадӣ нест фаромушт.

Ин төг на аз баҳри ситамгорон карданӣ,
Ангур на аз баҳри набид аст ба чархушт.

Исо¹ ба раҳе дид яке кушта фитода,
Ҳайрон шуду бигрифт ба дандон
сари ангушт.

Гуфто, ки киро куштӣ, то кушта шудӣ зор?
То боз кӣ ӯро бикушад он, ки туро кушт!

Ангушт макун ранҷа ба дар қӯфтани кас,
То кас накунад ранҷа ба дар
қӯфтанат мушт.

---

1. Исо — Исои Масеҳи пайғамбар.

Аз дұст ба ҳар чиз чаро бояд-т озард,¹
К-ин айш чунин бошад: гаҳ шодиу
гаҳ дард.

Гар хор кунад меҳтар, корӣ накунад айб,
Чун боз навозад, шавад он доғи чафо сард.

Сад нек ба як бад натавон кард фаромӯш,
К-аз хор барандешӣ, хурмо натавон
х(в)ард².

Ӯ хашм ҳамегирад, ту узр ҳамехоҳ
Ҳар рӯз ба нав ёри дигар менатавон кард.

---

1. Озард — озурда шудан.

2. Х(в)ард — хӯрдан.

Он саҳни чаман, ки аз дами дай¹
Гуфтӣ дами гург ё паланг аст,
Акнун зи баҳори монавитабъ²
Пурнақшу нигор ҳамчу «Жанг»³ аст.

---

1. Дай — зимистон.

2. Монавитабъ — мисли табъи Монӣ, мисли китоби пурнақшу нигори ӯ, ки «Аржанг» ном дорад.

3. Жанг — Аржанг.

Бо хирадманд бевафо бувад ин баҳт,
Хештани хешро бикӯш ту як лаҳт,
Худхӯру худдех, кучо набуд пушаймон,
Ҳар кӣ бидоду бихӯрд аз он чӣ ки билфаҳт.

Чаҳор чиз мар озодаро зи ғам бихарад:
Тани дурусту хӯи неку номи неку хирад.
Ҳар он, ки эзидаш ин ҳар чаҳор рӯзӣ кард,
Сазад, ки шод зияд ҷовидону ғам нахурад.

Ман мӯйи хешро на аз он мекунам сиёҳ,
То боз навҷавон шаваму нав кунам гуноҳ.
Чун ҷомаҳо ба вақти мусибат сияҳ кунанд,
Ман мӯй аз мусибати пирӣ кунам сиёҳ.

Хоҳӣ, ки то марг наёбад туро,
Хоҳӣ, ки аз марг биёбӣ амон,
Зери замин хезу нуҳуфте¹ бичӯй,
Пас ба фалак баршав бе нардbon.

---

1. *Нуҳуфт* — паноҳгоҳ, ҷойи пинҳоншавӣ.

Морро ҳарчанд беҳтар парварӣ,
Чун яке хашм оварад, кайфар¹ барӣ.
Сифла табъи мор дорад бехилоф,
Чаҳд кун, то рӯйи сифла нангари.

---

1. Кайфар — сазо, подош.

Бо дода қаноат куну бо дод бизӣ,
Дар банди такаллуф машав, озод бизӣ!
Дар беҳ зи худе назар макун, ғусса махӯр,
Дар кам зи худе назар куну шод бизӣ!

Гар бар сари нафси худ амирӣ, мардӣ!
Бар кӯру кар ар нукта нагириӣ, мардӣ!
Мардӣ набувад фитодаро пой задан,
Гар дasti фитодае бигириӣ, мардӣ!

Ҳон, Рӯдакӣ, аз қайди ғам озод бизӣ!
Бо хотири хурраму дили шод бизӣ!
Вайронии худ мангару ободии даҳр,
Вайронии даҳр бину обод бизӣ!

Ҳар ки н-омӯхт аз гузашти рӯзгор,
Низ н-омӯзад зи ҳеч омӯзгор.

Ҳеч шодӣ нест андар ин ҷаҳон
Бартар аз дидори рӯйи дӯстон.
Ҳеч талҳӣ нест бар дил талҳтар
Аз фироқи дӯстони пурҳунар.

Китобхонаи
Ҷумҳурии
М.

12535

То чаҳон буд аз сари одам фароз,
Кас набуд аз роҳи дониш бениёз.

Мардумони бихрад андар ҳар замон
Рози донишро ба ҳар гуна забон.

Гирд карданду гиромӣ доштанд,
То ба санг андар ҳаме бингоштанд.

Дониш андар дил ҷароғи равшан аст,
В-аз ҳама бад бар тани ту ҷавшан аст.

Ой, дарего, ки хирдамандро
Бошад фарзанду хирдаманд не.
В-арчи адаб дораду дониш падар,
Хосили мерос ба фарзанд не.

Ин чаҳонро нигар ба чашми хирад,
Не бад-он чашм, к-андар ў нигарӣ.
Ҳамчу дарёст в-аз накӯкорӣ
Киштие соз, то бад-он гузарӣ.

АЗ СИЛСИЛАИ «ДУРДОНА»
БАРОИ ХУРДТАРАКОН

Rӯdakӣ

БЎЙИ ҶЎЙИ МЎЛИЁН

Муҳаррири ороиш
Муҳаррири саҳифабандӣ
Мусаҳҳех
Тарроҳ

A. Муҳаммадиев
M. Саидова
Ш. Сангинмуродов
Ф. Раҳимов

Ба матбаа 03.01.2005 супорида шуд. Ба чопаш 28.02.2005 имзо шуд.
Коғази оғсетӣ. Хуруғи адабӣ. Андозаи 84x108^{1/16}. Ҷузъи чопии шартӣ 1,25.
Ҷузъи рангаи шартӣ 6,06. Ҷузъи нашриву ҳисобӣ 1,8. Адади нашр 2000 нусха.
Супориши № 08/05.

Нашриёти «Адиб»-и Вазорати фарҳангӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон,
734025, Душанб, хиёбони Рӯдакӣ, 37.

Дар матбааи нашриёти «Эҷод» чоп шудааст.
734025, ш. Душанб, хиёбони Рӯдакӣ, 36. Тел.: 21-95-43.

P 4803540102-27 2004
M 503

© Нашриёти «Адиб», 2004

